

پیشنهادهای کارشناسی در جهت تحول
امور بین الملل نفت در برنامه دوم

■ بین الملل نفت در برنامه دوم؛ گریزی از تحول نیست

کار: گروه تحقیق
مسئول گروه: ماشاء الله نژاد
با همکاری: سید علی علوی
بهر روز خاوری همدانی

مقدمه

آنها قیمت گذاری بطریقی که با یک نفت خام شاخص مرتبط شود. زیرا، هر چه تعداد نفت خامها در فرمول قیمت بیشتر باشد ضریب اطمینان بیشتری وجود دارد. علاوه بر قیمت انواع نفت خام، برخی از کشورها، قیمت چند فرآورده نفتی را نیز در فرمول خود مورد استفاده قرار می دهند تا فرمول

مهمترین مرحله فروش نفت خام، قیمت گذاری آن است. در بازار بین المللی نفت، فروشندگان به شیوه های گوناگون مبادرت به فروش این کالای مهم می کنند. تجربه نشان داده که موفق ترین قیمت گذاریها، مستقل ترین آنها و آسیب پذیرترین

فروش مطمئن تر شده و از سوء استفاده مصون باشد. در حال حاضر، قیمت فروش نفت خام کشور ما متکی بر نفت خام بازار بورس (برنت یادبی) و یا دنباله روی از قیمت گذاری نفت خام دیگران است. لذا، پیشنهاد می شود در این زمینه از فرمول‌های قیمت گذاری مطمئن که منافع کشور را بیشتر ملحوظ دارد استفاده شود. البته، در این خصوص ممکن است این توهم پیش آید که این شیوه ممکن است خخللی در فروش نفت خام کشور پدید آورد و تعدادی از مشتریان از انجام معامله خودداری نمایند ولی باید توضیح داد که بهترین موقعیت برای اینکار شرایط جاری است زیرا هم اکنون کلیه تولیدکنندگان در حداکثر توان تولیدی خود تولید می‌نمایند و توان اضافی تولید به میزان قابل توجه وجود ندارد از این رو شرایط برای انجام تحولات قیمت‌گذاری بسیار مناسب است، زیرا در صورت ورود مجدد عراق به بازارهای نفتی شرایط به مراتب مشکلتر می‌شود. در اینجا لازم است به چند نکته اشاره شود.

اول: یکی از اسهامها و نگرانیهای مشتریان نفتی کشورمان برخوردهای چندگانه با آنان است چنانچه قیمت فروش ما به یک مشتری کمتر از مشتری دیگر در همان منطقه باشد این موضوع موجب نگرانی و دلسردی آنکه قیمت بیشتری را پرداخته است خواهد شد. و چه بسا ممکن است به تقلیل و یا قطع رابطه خرید او

بیانجامد. اعلام ماهیانه قیمت‌های رسمی و یا فرمولهای پایدار قیمت، این اطمینان را به مشتریان منطقه‌ای می‌دهد که قیمت و فرمول برای همه یکسان است و فقط مقدار خرید ممکن است تفاوت داشته باشد. برخورد یکسان و روشن با مشتریان موجب، ترغیب مشتریان به خرید، عقد قراردادهای بلند مدت شده و ایمنی خاصی به بازار یابی و فروش نفت کشورمان داده و اعتبار و ثبات بازاریابی و فروش نفت کشورمان را افزایش می‌دهد.

دوم: یکی دیگر از مشکلات فروش نفت کشورمان، نبودن یک برنامه و سیاست مشخص در فروش است که این موضوع مشتریان نفتی را نیز در برخی از مواقع دچار تسوهم و سردرگمی می‌کند و اصولاً تصمیم‌گیریهای فردی همواره از ضریب اطمینان کمتری نسبت به تصمیم‌گیریهای جمعی برخوردار است. بدیهی است، کمیسیون فروش و قیمت‌گذاری که از کارشناسان داخل صنعت نفت و یا احیاناً خارج از صنعت نفت تشکیل خواهد شد، در معامله‌های موردی دخالت نکرده بلکه، خط‌مشی‌های مناسب با شرایط جاری بازار نفت تعیین و جهت اجرا به مسئولان اجرایی ارائه خواهند داد و از طرف دیگر، در میان روشهای قیمت‌گذاری جاری آن روش را که برای کشورمان بیشترین نفع را به همراه داشته و نیز عملی باشد را در برهه‌های گوناگون تعیین خواهند نمود. هم

اکنون جهت خرید لوازم مورد نیاز صنعت نفت کمیسیون معاملات وجود داشته اما، در مورد فروش تصمیم گیرها عمدتاً فردی است.

سوم: بازارهای مصرف نفت در جهان نیازمند مطالعه و تعمق است زیرا روزه روز بر مصرف فرآورده‌های نفتی در جهان افزوده می‌شود از این رو شناخت، دقیق نقاطی که مصرف نفت در آنجا در حال افزایش است موجب خواهد شد که فعالیت بازاریابی بیشتری بر روی آن منطقه از جهان معطوف شود. به عنوان مثال، در سالهای اخیر مصرف نفت در کشورهای اروپایی از رشد قابل توجهی برخوردار نبود، اما رشد مصرف نفت در کشورهای تازه صنعتی شده خاور دور بسیار چشمگیر بود از این رو، مطالعه‌ی بازارهای مصرف تنظیم و تعدیل سیاست فروش از اهمیت خاصی برخوردار بوده و این مهم به ما این امکان را می‌دهد که با حفظ بازارهای سنتی در جهت راهیابی به بازارهای جدید مصرف نیز کوشا باشیم.

چهارم: سیستمهای اندازه‌گیری در بندرهای بازگیری چنانچه با استانداردهای بین‌المللی مطابقت نداشته باشد موجب ضرر و زیان خواهد شد زیرا، این موضوع باعث خواهد شد که دریافت کنندگان یا بیش از مقدار مورد معامله نفت دریافت کنند و یا کمتر، که در هر دو صورت ضرر و زیان آن متوجه فروشنده است زیرا، در حالت اول امکان اثبات این موضوع که نفت بیشتری تحویل مشتری شده وجود ندارد و در صورت دوم مشتریان با شکایت به

مجامع قضایی بین‌المللی ادعای خسارت نموده و بسا توجه به استاندارد نبودن سیستمهای اندازه‌گیری کشورمان محکوم به پرداخت خسارت می‌شود. از این رو، استاندارد کردن سیستمهای اندازه‌گیری و در حالت استاندارد نگه‌داشتن آنها موجب جلوگیری از ضرر و زیان خواهد شد.

ارائه سوخت به کشتیها از دو جنبه سودآور است. اول آنکه سوخت کشتی که شامل نفت کوره و گازوئیل است نسبت به قیمتهای بین‌المللی این دو فرآورده اختلاف قیمت داشته و از این نظر سود قابل توجهی را دربردارد و از طرف دیگر، هزینه مشتریان نفتی را کاهش می‌دهد، زیرا بدلیل عدم دریافت سوخت کشتی، می‌باید کشتیهای که به بندرهای کشورمان رفت و آمد می‌کنند برای سوخت‌گیری متوسل به صنایع دیگر در منطقه خلیج فارس شوند که هزینه اضافی برای مشتریان در برداشته و آنان این هزینه اضافی را به شیوه‌ای جبران می‌کنند.

با توجه به مجموعه‌ی مطالب اشاره شده، پیشنهاد می‌شود که در هدفهای کیفی، سیاستها و خط‌مشی‌های برنامه‌ی انرژی، موارد زیر اضافه شود.

- * هدف کیفی ۱: تأمین حداکثر درآمد ارزی برای کشور با توجه به مقدار صادرات تعیین شده
- * خط‌مشی‌های اساسی و سیاستهای متناظر:

- استفاده از فرمولهای سنجیده، مطمئن و روشن در فروش نفت با بهره‌گیری از

اکنون تعداد قابل توجهی از کشورهای صادرکننده نفت عضو اوپک و غیراوپک برای تضمین بازارهای خود اقدام به همکاری در سیستم‌های پایین دستی (پالایش و پخش) کشورهای مصرف کننده‌ی عمده کرده، که برخی از کشورهای مصرف کننده‌ی عمده در این مورد تاکنون مقاومت کرده و اجازه چنین مشارکتی را به صادرکنندگان نداده‌اند. در غیراین صورت، حجم همکاریها در این زمینه بسیار چشمگیرتر بود. علت روی آوردن کشورهای صادرکننده‌ی نفت به این مهم، تغییر شرایط بازار در دهه‌ی ۱۹۸۰ بود که بازار فروشنده به تدریج به بازار خریدار تغییر یافت و رقابت چشمگیری میان صادرکنندگان نفت جهت کسب سهم بیشتری از بازار پدید آمد. بدیهی است، در این رقابت هرکس از اهرمهای مؤثرتری برخوردار باشد موفق‌تر خواهد بود از این رو، سرمایه‌گذاری در سیستمهای پایین دستی کشورهای مصرف کننده‌ی عمده بسیار مورد توجه قرار گرفته است.

هر چند خروج عراق و کویت از بازار نفت شرایط بازار را به صورت نسبی تغییر داد، اما ورود مجدد کویت به بازار نفت باعث کاهش قیمت‌های نفت گردید و در آینده‌ی نزدیک ورود عراق به بازارهای نفت مجدداً رقابت شدیدی را میان صادرکنندگان نفت بوجود خواهد آورد. در این میان آن گروه از صادرکنندگان نفت که از بازارهای

روشهای علمی، تخصصی و عدم پیروی از فرمولهای فروش دیگر صادرکنندگان نفت - اعلام ماهیانه و قیمت‌های فروش به صورت رسمی جهت اطمینان مشتریهای نفت، به گونه‌ای که ابهام برخوردارهای چندگانه با مشتریان به کلی رفع شود.

- تشکیل کمیسیون فروش و قیمت‌گذاری نفت با استفاده از صاحب‌نظران مربوط، جهت تعیین سیاست فروش.

- بررسی و استفاده از شیوه‌های نوین فروش نفت و بیمه کردن بخشی از درآمدهای صادراتی جهت سیاست‌گذاری در این گونه معاملات شورایی مرکب از بالاترین مقام وزارت نفت، اقتصاد دارایی، بانک مرکزی، سازمان برنامه و بودجه تشکیل و در زمانهای لازم نسبت به تصویب سیاستهای پیشنهادی اقدام خواهد نمود.

- بهبود سیستمهای اندازه‌گیری در بندرهای بارگیری درحد استانداردهای بین الملل

- ایجاد تسهیلات اراضی سوخت به نفتکشها در بندرها، همراه با تأسیسات جانبی

* هدف کیفی ۲: تضمین بازارهای بلند

مدت برای فروش نفت و فرآورده

* خط مشی اساسی و سیاستهای متناظر:

- مشارکت در سیستمهای پایین دستی

(پالایش و توزیع) صنعت نفت کشورهای

مصرف کننده به ویژه کشورهای خاور دور

* شرح این هدف کیفی: قابل توجه اینکه هم

نفت کشورمان خودداری ورزیده است.

*** هدف کیفی ۳: حضور فعال در پروژه‌های نفتی همسایگان شمالی و جلوگیری از آلوده‌تر شدن دریای خزر**
*** خط‌مشی اساسی و سیاست متناظر:**

حضور مؤثر و همکاری در اجرای پروژه‌های نفتی کشورهای شوروی سابق به ویژه همسایگان شمالی کشورمان

- آگاهی از فعالیتهای اکتشاف و تولید همسایگان شمالی در دریای خزر و جلب همکاری آنان و مجامع بین‌المللی در حفظ محیط زیست در دریاچه بزرگ خزر

*** شرح این هدف کیفی:** پس از تقسیم اتحاد جماهیر شوروی به کشورهای متعدد، شرکتهای آمریکایی و اروپایی به جهت یافتن جایگاهی در این کشورها به تکاپو افتاده که در این میان همسایگان شمالی کشورمان نظیر آذربایجان و قزاقستان که صادرکننده نفت هم می‌باشند مورد توجه بسیاری هستند متأسفانه شرکتهای غربی حضور بسیار گسترده‌ای در این کشورها یافته و عملکرد کشورمان در این مورد در خور توجه نبوده است.

تداوم حضور شرکتهای غربی و کم‌رنگ شدن حضور کشورمان در آینده روابط این کشورها با جمهوری اسلامی ایران تأثیر به‌سزایی خواهد داشت از این رو، شایسته است یکسری همکاریهای جدی در زمینه‌ی نفت و گاز با این کشورها آغاز شود. ضمناً، با توجه به نیاز روزافزون همسایگان شمالی

مطمئن برخوردار باشند فشار کمتری را تحمل خواهند نمود. متأسفانه، جمهوری اسلامی ایران بر خلاف سایرین سهم خود را در دو پالایشگاه کره جنوبی و آفریقای جنوبی به فروش رسانید و سرمایه‌گذاریهایی انجام شده در خارج از کشور قادر نیستند بازارهای مطمئن برای فروش نفت کشورمان ایجاد کنند، از این رو با توجه به رقابت شدیدی که در این مورد وجود دارد، به جا است که اقدام در این مورد مدنظر قرار گیرد تا از یکسو، وضعیت بازاریابی و فروش دچار اخلال نشده و از طرف دیگر، سود قابل توجهی نیز نصیب کشورمان گردد. انجام این گونه سرمایه‌گذاریها به ویژه در منطقه‌ی خاور دور بیشتر از نقاط دیگر جهان قابل توجیه خواهد بود. زیرا، اولاً، جمهوری اسلامی ایران در آن منطقه مشکل خاص سیاسی ندارد و ثانیاً رشد مصرف جهانی عمدتاً در آن منطقه خواهد بود و ثالثاً، سودآوری اینگونه طرحها در آن منطقه بیشتر از سایر نقاط جهان است.

هم‌اکنون کشورهای عربستان، کویت، ونزوئلا، لیبی و بسیاری از صادرکنندگان همکاریهای قابل توجهی در صنایع پایین دستی نفت داشته و در صدد گسترش آن نیز هستند، به عنوان نمونه، اخیراً عربستان تلاش بسیار زیادی در راهیابی به بازار ژاپن نموده تا در صنایع پایین دستی نفت ژاپن سرمایه‌گذاری کند و یا خرید بخشی از سهام یکی از پالایشگاههای فیلیپین که از مشتریان نفتی کشورمان بود قابل توجه است. زیرا، پس از انجام آن، پالایشگاه یاد شده از خرید

اهداف کیفی:

- تشکیل شوراهای سیاستگذاری در مسائل بین‌المللی نفت به ویژه فروش نفت خام و فرآورده‌های نفتی

- بهبود سیستم قیمتگذاری نفت خام

- بهبود تسهیلات و امکانات در بندرهای

بارگیری نفت خام و فرآورده‌های نفتی

- هدف‌دار نمودن همکاریهای خارج از کشور به گونه‌ای که این همکاریها در جهت حمایت از صنعت نفت کشورمان به ویژه بازاریابی و فروش باشد.

- حضور فعال و مؤثر در صحنه‌های

بین‌المللی نفت و تجدید نظر در مواردی که حضور در آنان نفعی برای کشورمان ندارد.

- آگاهی از فعالیتهای اکتشاف و تولید نفت همسایگان شمالی در دریای خزر و اقدام به

موقع در جهت جلوگیری از آلودگی آن

- مقابله با سیاستهای انرژی که در آن به بهانه‌ی

مبارزه با آلودگی محیط زیست، سیاستهای

تبعیض‌آمیزی علیه نفت اعمال می‌شود (با

هماهنگی سایر صادرکنندگان نفت)

خط مشی‌های اساسی و سیاستها:

- برررسی و استفاده از شیوه‌های نوین

فروش نفت و بیمه کردن درآمدهای نفتی با

تصویب شورای عالی بیمه‌ی درآمدهای

نفت که متشکل از بالاترین مقام

وزارتخانه‌های نفت، امور اقتصاد و دارایی،

بازرگانی و سازمان برنامه و بودجه خواهد

بود و در این مورد سیاستگذاری خواهند

کشورمان به ارز خارجی و امکان دسترسی

به آن از راه فروش منابع انرژی مانند نفت،

فعالیتهای گسترده‌ای به کمک شرکتهای

غربی برای کشف نفت در این کشورها

شروع شده است که برخی از آنها به

موفقیتهایی نیز نایل گشته‌اند. با توجه به

تعجیل آنان، احتمال دارد استانداردهای

بین‌المللی در نظر گرفته نشده و این

دریاچه‌ی بزرگ آلوده‌تر از قبل شود و با در

نظر گرفتن این نکته که جریان آب در این

دریاچه به سوی کشورمان است ضرر و

زیان هرگونه آلودگی مستقیماً متوجه

کشورمان خواهد شد. از این رو باید فعل و

انفعالات اکتشاف و تولید در دریای خزر به

دقت زیر نظر قرار گرفته و تحولات مربوطه

بطور مستمر دنبال شود.

در این مورد، می‌توان در قرارداد

همکاریهای دو جانبه که با این کشورها

منعقد می‌شود به مسأله حفظ استانداردهای

محیط زیست این منبع بزرگ آبی اشاره کرد

و از آنان خواست که در این مورد همکاری

کنند. از طرف دیگر، می‌توان توجه مجامع

جهانی محیط زیست را به خطر آلودگی این

دریاچه معطوف داشت تا از حمایتهای

بین‌المللی نیز در این مورد برخوردار شویم.

در نتیجه، این اقدامها از یکسو با آلودگی

محیط زیست این دریاچه مقابله شده و از

طرف دیگر، ممکن است موضع این

کشورها در مقابل کشورمان انعطاف پذیرتر

شود.

- ایجاد استراحتگاه ساحلی جهت ملوانان در بندرهای بارگیری به ویژه بندر بارگیری خاکی

- حضور فعال در مجامع بین‌المللی نفت به گونه‌ای که در شأن نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و همچنین در حد جایگاه مهم بین‌المللی نفتی کشورمان در جهان باشد.

- تجدید نظر در تداوم همکاری و حضور در مجامعی که هیچگونه نفعی برای کشورمان نداشته و صرفاً هزینه‌زا می‌باشند (منظور مجامع بین‌المللی است)

- مشارکت در سیستم‌های پایین دستی (پالایش و توزیع) صنعت نفت کشورهای مصرف‌کننده جهت تضمین فروش به این گونه کشورها

- حضور مؤثر و همکاری در اجرای پروژه‌های نفتی کشورهای شوروی سابق، به ویژه همسایگان شمالی کشورمان

- جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی در صنایع بالا دستی و پایین دستی صنعت نفت

- حضور فعال در بازارهای بین‌المللی فراورده‌های نفتی

- همکاری با سایر صادرکنندگان نفت در جهت مقابله با سیاستهای تبعیضی بر علیه نفت

- آگاهی از سیاستهای انرژی کشورهای مصرف‌کننده‌ی عمده و جلب همکاری سایر صادرکنندگان نفت جهت دفاع از جایگاه مهم نفت به ویژه در مواردی که به نام محیط زیست برنامه‌ریزی می‌شود.

- آگاهی از فعالیتهای اکتشاف و تولید همسایگان شمالی در دریای خزر و جلب همکاری آنان و مجامع بین‌المللی در حفظ

کرد.

- تشکیل کمیسیون فروش و قیمتگذاری نفت با استفاده از صاحب نظران مربوطه جهت تعیین سیاست فروش نفت

- تشکیل واحد پژوهشی در زمینه‌ی مسائل بین‌المللی بازار نفت که گزارشهای مورد نیاز ستادهای سیاستگذاری را به موقع تهیه و آنان را در ایفای نقش مهم سیاستگذاری یاری کند.

- استقلال در قیمتگذاری نفت و عدم پیروی کامل از فرمولهای فروش دیگر صادرکنندگان نفت

- بررسی و پژوهش در مورد عوامل مؤثر در نوسانهای قیمت نفت و بهره‌برداری به موقع از بررسهای مربوطه

- استفاده از فرمولهای مطمئن و سنجیده در فروش نفت با بهره‌گیری از روشهای علمی و تخصصی

- اعلام ماهیانه‌ی فرمولها و قیمتهای فروش به صورت رسمی جهت اطمینان مشتریهای نفتی به گونه‌ای که ابهام برخوردارهای چند گانه با مشتریها به کلی مرتفع شود.

- حفظ بازارهای سنتی و تلاش در جهت راهیابی به بازارهای جدید با اتخاذ سیاست بلند مدت فروش و مطالعه همه جانبه و مستمر در این مورد

- بهبود سیستم‌های اندازه‌گیری در بندرهای بارگیری در حد استانداردهای بین‌المللی

- ایجاد تسهیلات ارائه سوخت به نفتکشها در کلیه‌ی بندرهای بارگیری و تخلیه‌ی نفت خام و فراورده‌های نفتی و همچنین سایر بندرهای فعال بازرگانی

معامله‌های برای وزارت نفت بسیار مشکل است و از طرف دیگر این گونه معامله‌ها تنها جنبه‌ی نفتی نداشته و ابعاد مالی و پولی آن نیز بسیار حائز اهمیت است.

- یکی از مشکلات فروش نفت کشورمان، نبودن یک برنامه و سیاست مشخص در فروش است که این موضوع مشتریان نفتی را نیز در برخی از مواقع دچار توهم و سردرگمی می‌کند و اصولاً تصمیم‌گیرهای فردی همواره از ضریب اطمینان کمتری نسبت به تصمیم‌گیرهای جمعی برخوردار است. بدیهی است کمیسیون فروش و قیمت‌گذاری که از کارشناسان داخل صنعت نفت و یا احیاناً خارج از صنعت نفت نظیر دانشگاهها تشکیل خواهد شد، در معامله‌های موردی دخالت نکرده بلکه خط مشی‌های مناسب با شرایط جاری بازار نفت تعیین و جهت اجرا به مسئولان اجرایی ارائه خواهند داد و از طرف دیگر در میان روشهای قیمتگذاری جاری آن روش را که برای کشورمان بیشترین نفع را به همراه داشته و نیز عملی باشد را در برهه‌های گوناگون تعیین خواهند نمود هم‌اکنون جهت خرید لوازم مورد نیاز صنعت نفت کمیسیون معامله‌های وجود دارد اما در مورد فروش تصمیم‌گیرها عمدتاً فردی است.

- شورای عالی بیمه‌ی درآمدهای نفتی و نیز کمیسیون فروش و قیمتگذاری، جهت دریافت آخرین اطلاعات و گزارشها و تحلیل‌ها نیازمند یک واحد پژوهشی هستند

محیط زیست این دریاچه‌ی بزرگ - قرار دادن جایگاهی ویژه به همکاریهای مشترک جهت حفظ محیط زیست دریای خزر با کشورهای همسایه‌ی شمالی در روابط دو جانبه با این کشورها

توضیحات:

- بازارهای بورس نفتی که روز به روز بر اهمیت آن افزوده می‌شود در معامله‌های نفتی نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا می‌کنند و شیوه‌های متنوع و نوینی در این بازارها جهت معامله‌های نفتی بکار می‌رود. عدم حضور در این بازارها در حالی که رقبا و همچنین مشتریان نفتی کشورمان در آنها حضور دارند، غالباً موجب ضرر و زیان می‌شود، از این رو در ابتدا می‌باید کمیته‌ای تخصصی متشکل از متخصصان نفتی، مالی و پولی آموزش‌های لازم را فراگرفته و سپس گزارش فعل و انفعالات جاری در این بازارها را به اطلاع شورای عالی بیمه‌ی درآمدها رسانیده و در صورت صلاح دید در این فعالیتها نقش فعال ایفا کنند. علت پیشنهاد شورای بیمه‌ی درآمدهای نفتی این است که در معامله‌های جاری در بازارهای بورس نفتی گاهی از وقتها در برخی از شیوه‌های جاری ضرر و زیان به جای سود ممکن است متوجه برخی از معامله‌های شود و یکی از دلایل مهمی که تاکنون وزارت نفت رأساً اقدام به این مهم ننموده این بوده که تحمل تمامی ریسک در این

که به طور مستمر آخرین تحولات جاری بازار نفت و نیز شیوه‌هایی که رقبای نفتی ما اتخاذ نموده‌اند را جمع‌آوری و در اختیار شوراهای سیاست‌گذاری قرار می‌دهد و بدلیل عدم حضور دائمی این شوراها این واحد پژوهشی آنان را بطور مستمر در جریانات امور قرار خواهد داد.

- یکی از مشکلات بسیار اساسی در صنعت نفت عدم سیاست‌گذاری است علت این مهم آن است که مجریان امور خود سیاستگذار نیز می‌باشند و هیچگاه سیاستی که موافق با دیدگاههای اجرایی آنان باشد تنظیم نمی‌کنند در کشورهای پیشرفته شرکت‌های موجود در صنعت نفت وظیفه اجرایی داشته و وزارتخانه حالت سیاست‌گذاری داشته و با فراغت کامل و عدم درگیری با مسائل اجرایی وظیفه مهم سیاست‌گذاری را انجام می‌دهند. مسائل بین‌المللی نفت نیز علاوه بر مسایل اجرایی نیازمند سیاست‌گذاری است که در حال حاضر این مهم به دلیل پرداختن مسئولان مربوطه به مسایل روزمره انجام شدنی نیست.

- مهمترین مرحله‌ی فروش، قیمت‌گذاری است. در بازار بین‌المللی نفت فروشندگان به شیوه‌های گوناگون قیمت‌گذاری می‌نمایند اما موفق‌ترین آنان مستقل‌ترین هستند زیرا در صورت دنباله روی از فرمولهای فروش دیگر صادرکنندگان نفت، مجبور می‌شویم در بسیاری از مسائل از آنان پیروی‌نماییم و این موضوع ارزش و جایگاه ما را در نظر مشتریان بسیار تنزل

می‌دهد.

- در مدیریت امروز مدیران می‌باید از دو بازوی اجرایی و پژوهش‌توأم استفاده نمایند در غیراین صورت روی آوردن به مسائل اجرایی بدون در نظر گرفتن مسائل پژوهش و تحقیق روزبه روز مدیران اجرایی را از وقوف به نقاط ضعف و قوت باز خواهد داشت و با دید اجرایی صرفاً کلیه‌ی مسائل تجزیه و تحلیل شده و تصمیم‌گیری می‌شود. در صورتی که مدیران اجرایی می‌باید علاوه بر استفاده از نظرهای افراد اجرایی نقطه نظرهای پژوهشگران و محققین را نیز مورد توجه قرار داده و سپس با احاطه به جمیع جهات تصمیم‌گیری کنند.

- هم اکنون بیشتر صادرکنندگان نفت، خود را با قیمت‌های مرتبط با بازار بورس و تک محموله‌ها به فروش می‌رسانند اما تنظیم فرمولهای مربوطه می‌باید از ظرافت و دقت خاصی برخوردار باشد آسیب پذیرترین فرمول آن است که قیمت نفت صادراتی با یک نفت شاخص مرتبط شود در صورتی که هر چه تعداد نفت خام‌ها در فرمول بیشتر باشد ضریب اطمینان بیشتری در این مورد وجود دارد برخی از کشورها علاوه بر انتخاب چند نوع نفت از قیمت برخی از فرآورده‌های نفتی نیز در فرمولهای خود بهره می‌جویند علاوه بر آن قیمت چند نوع نفت و فرآورده‌های نفتی را می‌توان با استفاده از روشهای ریاضی در فرمولهای مطمئن قرار داد تا از هر گونه سوءاستفاده مصون باشیم. ممکن است این توهم پیش آید که انتخاب این شیوه‌ها ممکن است

خللی در فروش نفت کشورمان پدید آورد و در نتیجه، تعدادی از مشتریان ما از انجام معامله خودداری نمایند در صورتی که بهترین شرایط برای انجام این مهم شرایط جاری است، زیرا هم اکنون تقریباً کلیه تولیدکنندگان در حداکثر توان تولیدی خود تولید می‌کنند و توان اضافی تولید به میزان قابل توجه وجود ندارد از این رو شرایط برای انجام تحولات قیمتگذاری بسیار مناسب است و در صورت ورود مجدد عراق به بازارهای نفتی شرایط به مراتب مشکل خواهد شد.

- یکی از ابهامها و نگرانیهای مشتریان نفتی کشورمان برخوردهای چندگانه با آنان است چنانچه قیمت فروش ما به یک مشتری کمتر از مشتری دیگر در همان منطقه باشد این موضوع موجب نگرانی و دلسردی آنکه قیمت بیشتری را پرداخته است خواهد شد. و چه بسا ممکن است به تقلیل و یا قطع رابطه‌ی خرید او بیانجامد اعلام ماهیانه‌ی قیمت‌های رسمی و یا فرمولهای قیمت این اطمینان را به مشتریان می‌دهد که قیمت و فرمول برای همه یکسان است و فقط مقدار خرید ممکن است تفاوت داشته باشد برخورد یکسان و روشن با مشتریان موجب ترغیب مشتریان به خرید و عقد قراردادهای بلند مدت شده و ایمنی خاصی به بازار یابی و فروش نفت کشورمان داده و اعتبار و ثبات بازاریابی و فروش نفت کشورمان را افزایش می‌دهد.

- بازارهای مصرف نفت در جهان نیازمند مطالعه و تعمق است روزبه روز بر مصرف فراورده‌های نفتی در جهان افزوده می‌شود از این رو شناخت دقیق نقاطی که مصرف نفت در آنجا در حال افزایش است موجب خواهد شد که فعالیت بازاریابی بیشتری بر روی آن منطقه از جهان معطوف شود. بعنوان مثال، در سالهای اخیر مصرف نفت در کشورهای اروپایی از رشد قابل توجهی برخوردار نبود، اما رشد مصرف نفت در کشورهای تازه صنعتی شده خاور دور بسیار چشمگیر بود از این رو مطالعه‌ی بازارهای مصرف تنظیم و تعدیل سیاست فروش از اهمیت خاصی برخوردار است این مهم به ما این امکان را می‌دهد که با حفظ بازارهای سنتی در جهت راهیابی به بازارهای جدید مصرف نیز کوشا باشیم.

- سیستم‌های اندازه‌گیری در بندرهای بارگیری چنانچه با استانداردهای بین‌المللی مطابقت نداشته باشد موجب ضرر و زیان خواهد شد زیرا این موضوع باعث خواهد شد که دریافت کنندگان یا بیش از مقدار مورد معامله نفت دریافت کنند و یا کمتر، که در هر دو صورت ضرر و زیان آن متوجه فروشنده است زیرا در حالت اول امکان اثبات این موضوع که نفت بیشتری نسبت به آنچه که می‌باید دریافت شود دریافت گردیده وجود ندارد و در صورت دوم مشتریان با شکایت به مجامع قضایی بین‌المللی ادعای خسارت نموده و با توجه

- ایجاد استراحتگاههای ساحلی جهت ملوانان و کارکنان کشتی‌ها از اقدامهایی است که جذابیت بندرهای ساحلی کشورمان را افزایش داده و از طرف دیگر درآمدزا است. در حال حاضر تنها یک استراحتگاه در بندر شهید رجایی به طریق بسیار مناسب ایجاد گردیده و سایر بندرهای فاقد این گونه استراحتگاههاست. وجود استراحتگاه در بندرهای بارگیری و تخلیه‌ی نفت و فراورده‌های نفتی به ویژه جزیره‌ی خارک بیش از پیش احساس می‌شود.

- در حال حاضر مجامع و محافل نفتی نه تنها مرکزی جهت تبادل نظر و اطلاعات است، بلکه نطفه بسیاری از توافقات و هماهنگی در سیاستها و خط‌مشی‌ها در این گونه محافل منعقد می‌شود. هم‌اکنون بسیاری از کشورهای صادرکننده‌ی نفت که از نظر تولید و صادرات به مراتب پایین‌تر از جمهوری اسلامی ایران هستند فعالانه در این گونه مجامع و محافل شرکت می‌کنند، از طرف دیگر این گونه تماس‌ها علاوه بر فواید یاد شده در کارآمد نمودن بیش از پیش متخصصان نقش قابل توجهی خواهد داشت از طرف دیگر حضور در مجامع و سازمانهای بین‌المللی نفتی که هیچگونه منفعی برای کشورمان نداشته و صرفاً هزینه‌ای را به کشورمان تحمیل می‌نماید می‌باید پس از بررسیهای همه‌جانبه مورد تجدید نظر قرار گیرد. بعنوان مثال، حضور در سازمان اوپک همواره می‌باید از توجیه کافی برخوردار باشد در غیر این صورت همه ساله صرفاً $\frac{1}{11}$ کل هزینه‌های سازمان را

به استاندارد نبودن سیستم‌های اندازه‌گیری کشورمان محکوم به پرداخت خسارت می‌شود. از این رو استاندارد کردن سیستم‌های اندازه‌گیری و در حالت استاندارد نگاه‌داشتن آنها موجب جلوگیری از ضرر و زیان خواهد شد.

ارائه سوخت به کشتی‌ها از دو جنبه سودآور است اول آنکه سوخت کشتی که شامل نفت کوره و گازوئیل است نسبت به قیمت‌های بین‌المللی این دو فراورده اختلاف قیمت داشته و از این نظر سود قابل توجهی را در بر دارد و از طرف دیگر هزینه‌ی مشتریان نفتی را کاهش می‌دهد، زیرا بدلیل عدم دریافت سوخت کشتی می‌باید کشتی‌هایی که به بندرهای کشورمان رفت و آمد می‌کنند جهت دریافت سوخت عازم سواحل جنوبی خلیج فارس شوند که طول مسافت دریایی آنان را افزایش داده و آنان این هزینه‌ی اضافی را به شیوه‌ای جبران می‌کنند.

به دلیل عدم دریافت سوخت کشتی می‌باید کشتی‌هایی که به بندرهای کشورمان رفت و آمد می‌کنند جهت دریافت سوخت عازم سواحل جنوبی خلیج فارس شوند که طول مسافت دریایی آنان را افزایش داده و آنان این هزینه‌ی اضافی را به طریق جبران می‌کنند.

ارائه سوخت به کشتی‌ها در بندرهای ساحلی خلیج فارس و دریای عمان علاوه بر اینکه درآمدزا است ارزش کالاهای صادراتی کشورمان را به دلیل تقلیل هزینه‌های اضافی افزایش می‌دهد.

می‌باید متقبل شویم در صورتی که این بررسی همواره می‌باید صورت گیرد که در مقابل این هزینه چه فوایدی از این حضور عاید کشورمان شده است.

هم اکنون تعداد قابل توجهی از کشورهای عضو اوپک و غیر اوپک برای تضمین بازارهای خود اقدام به همکاری در سیستم‌های پالایش کشورهای مصرف کننده‌ی عمده کرده‌اند، البته برخی از کشورهای مصرف کننده‌ی عمده در این مورد تاکنون مقاومت کرده و اجازه چنین مشارکتی را به صادرکنندگان نداده‌اند در غیر این صورت حجم همکاریها در این زمینه بسیار چشمگیرتر بود. علت روی آوردن کشورهای صادرکننده‌ی نفت به این مهم تغییر شرایط بازار در دهه‌ی ۱۹۸۰ بود که بازار فروشنده به تدریج به بازار خریدار تغییر یافت و رقابت چشمگیری میان صادرکنندگان نفت جهت کسب سهم بیشتری از بازار پدید آمد بدیهی است، در این رقابت هرکس از اهرمهای مؤثرتری برخوردار باشد موفق‌تر خواهد بود از این رو سرمایه‌گذاری در سیستم‌های پایین دستی کشورهای مصرف کننده‌ی عمده بسیار مورد توجه قرار گرفته است.

هر چند خروج عراق و کویت از بازار نفت شرایط بازار را به صورت نسبی تغییر داد، اما ورود کویت به بازار نفت باعث کاهش قیمت‌های نفت گردید و در آینده‌ی نزدیک ورود عراق به بازارهای نفت مجدداً

رقابت شدیدی را میان صادرکنندگان نفت بوجود خواهد آورد و در این میان آن گروه از صادرکنندگان نفت که از بازارهای مطمئن برخوردار باشند فشار کمتری را تحمل خواهند نمود. متأسفانه جمهوری اسلامی ایران بر خلاف سایرین سهم خود را هم در دو پالایشگاه کسره‌ی جنوبی و آفریقای جنوبی به فروش رسانید و سرمایه‌گذارهای انجام شده در خارج از کشور قادر نیستند بازارهای مطمئن برای فروش نفت کشورمان ایجاد کنند، از این رو با توجه به رقابت شدیدی که در این مورد وجود دارد به جا است که اقدام در این مورد مدنظر قرار گیرد تا از یکسو وضعیت بازاریابی و فروش دچار اختلال نشده و از طرف دیگر، سود قابل توجهی نیز نصیب کشورمان خواهد شد. انجام این گونه سرمایه‌گذاریها به ویژه در منطقه‌ی خاور دور بیشتر از نقاط دیگر جهان قابل توجه خواهد بود. زیرا اولاً جمهوری اسلامی ایران در آن منطقه مشکل خاص سیاسی ندارد و ثانیاً رشد مصرف جهانی عمدتاً در آن منطقه خواهد بود و ثالثاً سودآوری اینگونه طرحها در آن منطقه بیشتر از سایر نقاط جهان است.

هم اکنون کشورهای عربستان، کویت، ونزوئلا، لیبی و بسیاری از صادرکنندگان همکاریهای قابل توجهی در صنایع پایین دستی نفت داشته و در صدد گسترش آن نیز هستند، بعنوان نمونه اخیراً عربستان تلاش بسیار زیادی در راهیابی به بازار ژاپن نموده

بخش قابل توجهی از درآمد مربوطه را به خزانه‌ی دولت واریز نمود تا سود معقول و قابل قبولی نیز عاید شرکتهای داخلی سرمایه‌گذار شود (شرکتهای داخلی، شرکتهایی هستند که حداقل ۵۱ درصد سهام آن متعلق به ایرانیان باشد).

در مورد سرمایه‌گذاران خارجی می‌توان به آنان اجازه سرمایه‌گذاری در بخش پایین دستی را تحت شرایط خاص اعطا کرد چنانچه در این مورد مشکلات لاینحلی وجود داشته باشد حداقل می‌توان مجوز پالایشگاههای صادراتی را در مناطق آزاد بازرگانی به آنان داد و با اعمال شیوه‌های مالیاتی درآمد قابل توجهی نیز از این راه کسب نمود.

- کشورهای مصرف‌کننده‌ی عمده‌ی نفت به ویژه کشورهای صنعتی با هماهنگی، برنامه ریزی و انسجام درصدد تنزل جایگاه نفت در میان سایر انرژیها هستند و در بسیاری از موارد این مهم با حمایت بی‌دریغ از سایر انرژیها صورت می‌گیرد از طرف دیگر با اعمال مالیاتهای سنگین قیمت نفت برای مصرف کنندگان بسیار گران تمام می‌شود. این گونه سیاستهای تبعیض آمیز بر علیه نفت اقدام هماهنگ و دسته‌جمعی کشورهای صادرکننده‌ی نفت را طلب می‌کند.

- آگاهی و دنبال نمودن سیاستهای انرژی کشورهای مصرف کننده عمده‌ی نفت از جمله موارد ضروری است که بر اساس آن می‌توان برنامه ریزی‌های مورد لزوم را به عمل آورد. بعنوان مثال چنانچه

تا در صنایع پایین دستی نفت ژاپن سرمایه‌گذاری کند و یا خرید بخشی از سهام یکی از پالایشگاههای فیلیپین که از مشتریان نفتی کشورمان بود قابل توجه است زیرا پس از انجام آن، پالایشگاه یاد شده از خرید نفت کشورمان خودداری ورزیده است.

پس از تقسیم اتحاد جماهیر شوروی به کشورهای متعدد، شرکتهای آمریکایی و اروپایی به سرعت در صدد یافتن جایگاهی در این کشورها به تکاپو افتادند، در این میان کشورهای همسایه‌ی شمالی کشورمان نظیر آذربایجان و قزاقستان که صادرکننده‌ی نفت هم می‌باشند مورد توجه بسیاری هستند و متأسفانه شرکتهای غربی حضور بسیار گسترده‌ای در این کشورها یافته و عملکرد کشورمان در این مورد در خور توجه نبوده است.

تداوم حضور شرکتهای غربی و کم رنگ شدن حضور کشورمان در آینده‌ی روابط این کشورها با جمهوری اسلامی ایران تأثیر بسزایی خواهد داشت از این رو، شایسته است یکسری همکاریهای جدی در زمینه‌ی نفت و گاز با این کشورها آغاز شود.

- بسیاری از شرکتهای سازمانها و نهادهای داخل کشورمان تمایل به سرمایه‌گذاری در بخش نفت دارند از طرف دیگر وزارت نفت با توجه به وضعیت مالی خود قادر نیست کلیه‌ی سرمایه‌گذاران را رأساً انجام دهد در این مورد می‌توان سرمایه‌گذاران داخلی را تشویق به سرمایه‌گذاری در بخشهای گوناگون نفت کرد و سپس با اعمال شیوه‌های مالیاتی

متوجه کشورمان خواهد شد. از این رو می‌باید فعل و انفعالات اکتشاف و تولید در دریای خزر به دقت زیر نظر قرار گرفته و تحولات مربوطه بطور مستمر دنبال شود. در این مورد می‌توان در قرارداد همکاریهای دو جانبه که با این کشورها منعقد می‌شود به مسأله حفظ استانداردهای محیط زیست این منبع بزرگ آبی اشاره کرد و از آنان خواست که در این مورد همکاری کنند. از طرف دیگر، می‌توان توجه مجامع جهانی محیط زیست را به خطر آلودگی این دریاچه معطوف داشت تا از حمایت‌های بین‌المللی نیز در این مورد برخوردار شویم. در نتیجه، این اقدامها از یکسو با آلودگی محیط زیست این دریاچه مقابله شده و از طرف دیگر، ممکن است موضع این کشورها در مقابل کشورمان انعطاف پذیرتر شود.

□ □ □

این گروه از کشورها و یا سایر مصرف‌کنندگان در نظر داشته باشند استانداردها و یا شرایط خاصی برای واردات نفت اعمال نمایند با آگاهی از آن می‌توان آن شرایط را محقق ساخت تا جایگاه ما در آن بازار مصرف حفظ شود. و یا مسائل جنجالی که اخیراً در مورد حفظ محیط زیست در جهان مطرح شده و تبلیغات وسیعی بر علیه نفت بعنوان یکی از آلوده‌کننده‌ها صورت می‌گیرد. همکاری دسته جمعی کشورهای صادرکننده را می‌طلبد در غیر این صورت با اعمال این سیاستها هزینه‌ی مبارزه با آلودگی محیط زیست از قیمت نفت دریافت خواهد شد و از کنار منابع انرژی آلوده‌کننده نظیر زغال سنگ و انرژی اتمی به راحتی خواهند گذشت.

- با توجه به نیاز روز افزون همسایگان شمالی کشورمان به ارز خارجی و امکان دسترسی به آن از راه فروش منابع انرژی مانند نفت، فعالیتهای گسترده‌ای به کمک شرکتهای غربی برای کشف نفت در این کشورها به ویژه در دریای خزر شروع شده است که در برخی از آنها به موفقیتهایی نیز نایل گشته‌اند با توجه به تعجیل آنان احتمال دارد استانداردهای بین‌المللی در نظر گرفته نشده و این دریاچه‌ی بزرگ آلوده‌تر از قبل شود و با در نظر گرفتن این نکته که جریان آب در این دریاچه به سوی کشورمان است ضرر و زیان هر گونه آلودگی مستقیماً